

במשנה: והמשתתף לו והמקבל הימנו וכו'.

ובתוס' (ד"ה והמשתתף וכו') בתו"ד כתבו ואין לפרש משום דגלי קרא גבי ולד בישראל, שמעינן מבקרך למעט שותפות נכרי כו' דהא בכולהו דממעט שותפות נכרי וכו' תרומה מדכתב ראשית דגנך, פיאה מדכתיב פאה שדך מעשר דכתב מעשר דגנך ממעט להו אע"ג דלא כתב בישראל ע"כ.

וכתב החדושי הר"ם מגור זצ"ל בחי' לקדושין (ל"ו ע"ב) ליישב די"ל, דבכל הני שהן חובת קרקע כיון דגלי דיש קנין כו' שוב ממילא בכולהו פטר דפקע קדושת הארץ, ולא צריך שוב קרא למעט של נכרי וע"כ ממעט שותפות נכרי. משא"כ בכור צריך שפיר קרא למעט של נכרי וקרא למעט שותפות, דמה בכך דיש לו קנין, ושפיר משום דכתב בישראל למעט של נכרי שוב ממעט מבקרך שותפות כנ"ל ע"כ.

★ ★

בגמ': משום דקא מייתי לה לקדושה.

וברש"י: שתהא שובתת בשבת וכו'. וראה בתוס' (ד"ה מייתי וכו') מש"כ. בכלי חמדה (פר' יתרו אות ו') כתב לדון אם דגים נכללים באיסור דשביתת בהמתו ומחמר, וכותב: והנה מסתימת לשון הר"מ ז"ל (בפרק כ' מהל' שבת) נראה, דדגים אינן נכללין באיסור זה, ועיי' בתוס' ב"ק (דף נ"ה ע"א) ד"ה אתיא למינהו שכתבו דמוכל בהמתך דשבת לא מרבינן אלא דיבשה. אך בד"ה המנהיג כתבו, דלפי האמת דאמרין דמרביע חיות שבים לוקה ואתיא למינהו למינהו מיבשה, שוב ילפינן שבת מכלאים לאסור בדגים שביתת בהמתו ומחמר. אמנם מסתימת לשון הר"מ ז"ל נראה דדגים אינן נכללין באיסור דשביתת בהמתו ומחמר ע"ש.

★ ★

וכתב שם: נ"ל בזה לענ"ד, דהנה ענין שביתת בהמתו ומחמר שאסרה תורה, הוא מכח שבעלי חיים של ישראל יש להם ג"כ קדושה, ושייך בהם ענין תורה ומצות, ועיי' רש"י ז"ל ריש בכורות ובתוס' שם ד"ה מייתי לה לקדושה ובירושלמי (פרק א' דמס' ע"ז ה"ו) שרוצה לומר דאיסור מכירה לעכו"ם הבעלי חיים משום דמפקיע אותם ממצות, נראה דגם הבע"ח יש להם יחוס אל המצות, ואינו

נכון להפקיע אותם מזה, וכיון דיש להם שייכות למצות ולשבת, לכן אסרה תורה שתעשה בהמתו של ישראל מלאכה בשבת, והמחמר אחרי' עובר בלאו.

ומעתה נראה, עפ"מ דמבואר בשבת (דף ק"ח ע"א) איבעית הגמ' אי כותבין סת"ם על עור הדג, ואמרינן בגמ' הטעם משום דמספקא לן אי פסקא זוהמא מיני' או לא, וכתב בחידושי הר"ן ז"ל שם, דהרי מבואר בגמרא דכשבא נחש על חוה הטיל זוהמא בכל ברי', וישראל שעמדו על הר סיני פסקו זוהמתן, וה"ה בהמה חי' ועוף דיבשה דעמדו אצל ההר פסקה זוהמא מהם, משא"כ דגים שלא היו שם, לכן צריך לן לאליהו להודיענו אי פסקה זוהמא מהם עיי"ש. מבואר מזה דמינים שבים, לא הי' להם שייכות כלל במתן תורה, ולפי"ז י"ל דכיון שכן, אין להם חלק ונחלה כלל במצות ובקדושת שבת, אף בהיותם אצל ישראל, ולכן אינן נכללין באיסור דשביתת בהמתו ומחמר ודו"ק היטב עכ"ד.

ועיין בשו"ת שאילת יעבץ (ח"א סימן י"ז) ובשו"ת שבות יעקב (ח"ג סימן י"ג) אם נוהג הך ד"אסור לאכול קודם שיתן לאכול לבהמתו" - בדגים.

★ ★

בגמ': ר"י אומר וכו' והנותן לו בקבלה וכו'. וברש"י ד"ה והנותן וכו' בתוד"ה כלומר שאע"פ שאינו רשאי וכו'.

כתב מו"ר הגאון ר' דב בעריש הפטקה זצ"ל: כתבו המגיהים שהוא דיבור אחד ואינו נמשך לעיל, אבל לא מבואר מהו הכלומר, ומה בא להוסיף ולתרוץ או לפרש.

ויתכן שיש כאן שיבוש וצ"ל כלומר שלפי שאינו רשאי כו', דהיה קשה לרש"י הלשון בברייתא אעפ"י שאינו רשאי כו', דהרי אין זה דומה לדין המשנה: והמוכר לו אעפ"י שאינו רשאי, דקמ"ל אעפ"י שאינו רשאי, ועבר איסור, הו"א דליקנסיה ליתן לכהן, קמ"ל דלא קנסין ליה ופטור מן הבכורה, אבל בברייתא סובר ר' יהודה דקונסים אותו, ומה שייך הלשון אעפ"י שאינו רשאי, ולכך פירש ואמר כלומר, דהאעפ"י דברייתא אינו דומה להאעפ"י שאינו רשאי במתני', דכאן הכוונה לפי שאינו רשאי, סובר ר' יהודה דקונסים אותו הואיל ולא חש לדברי חכמים ע"כ.

★ ★